

نقد و تحلیل جامعه‌شناختی فیلم‌های

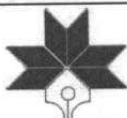
هدیه تهرانی

نویسنده:

آزاده آقازاده‌نابی

کارشناس ارشد علوم اجتماعی

سرشناسه	: آقا رضا کاشی، آزاده، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: نقد و تحلیل جامعه‌شناختی فیلم‌های هدیه تهرانی/ آزاده آقارضا کاشی.
مشخصات نشر	: تهران: نقش مهر، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	: ۱۶۵ ص.؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	: 978-600-5976-71-7 : ۳۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: تهرانی، هدیه، ۱۳۵۱- -- نقد و تفسیر
موضوع	: سینما-- ایران-- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Motion pictures -- Social aspects -- Iran
موضوع	: بازیگران سینما -- ایران -- قرن ۱۴
موضوع	: Motion pictures actors and actresses -- Iran -- 20th century
رده‌بندی کنگره	: PN۳۹۵۸
رده‌بندی دی‌رجی	: ۷۹۳/۰۳۸۰۹۳
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۷۳۹۴۱۳۳



انتشارات نقش مهر

نقد و تحلیل جامعه‌شناختی فیلم‌های

هدیه تهرانی



تألیف: آزاده آقارضا کاشی
ناشر: نقش مهر
طراح جلد و ناظر چاپ: سیدمهدی مرتضایی
شمارگان: ۱۰۰۰
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۷۶-۷۱
قیمت: ۴۰۰۰ تومان



انتشارات نقش مهر

تهران - میدان جمهوری - خیابان جمهوری - بین خیابان اسکندری و
خیابان باستان - کوچه محرابیان - پلاک ۲ - واحد ۱- تلفن ۶۶۵۶۹۳۴۲

کلیه حقوق مربوط به چاپ این اثر برای ناشر محفوظ می‌باشد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشفتار.....
۱۵	سخن نخست.....
۱۸	میژگ در آثار هنری.....
۱۹	زندگی هدی تهرانی.....
۱۹	انتصاب در کشته ای چی جوان.....
۲۰	نمایشگاه عرس.....
۲۱	ماجرای جویی یا انشاییت.....
۲۳	آثار هدیه تهرانی.....
۲۳	سینمایی.....
۲۵	نمایش خانگی.....
۲۵	تئاتر.....
۲۵	تهیه کنندگی.....
۲۵	داوری عکاسی.....
۲۵	جوایز.....
۲۷	درجه دکترای افتخاری.....
۲۸	فایده و کاربرد دانش اجتماعی.....
۲۹	واقعیت های اجتماعی.....
۳۱	جوان عاشق مغموم با موهای ژل زده و گیتاری در دست.....
۳۴	اما چرا فیلم های کمدی؟.....

- ۱ فیلم «سلطان» به کارگردانی مسعود کیمیایی محصول ۱۳۷۵ ۳۷
- ۲ فیلم «غریبانه» به کارگردانی احمد/امینی محصول ۱۳۷۶ ۴۱
- ۳ فیلم «شوکران» به کارگردانی بهروز افخمی محصول ۱۳۷۶ ۴۵
- نکات و ایرادات فیلم از دید جامعه‌شناسی ۴۹
- ۴ فیلم «سیاوش» به کارگردانی سامان مقدم محصول ۱۳۷۷ ۵۵
- ۵ فیلم «قرمز» به کارگردانی فریدون جیرانی محصول ۱۳۷۷ ۵۹
- تحلیل جامعه‌شناختی فیلم «قرمز» با نظریه توماس هابز ۶۱
- «لویاتان» ۶۲
- ۶ فیلم «سست‌های آلوده» به کارگردانی سیروس الوند محصول ۱۳۷۸ ۶۵
- ۷ فیلم «بابی» به کارگردانی سامان مقدم محصول ۱۳۷۸ ۶۹
- ۸ فیلم «آبی» به کارگردانی حمید لبخنده محصول ۱۳۷۹ ۷۳
- ۹ فیلم «چتری برای دلفین» به کارگردانی احمد/امینی محصول ۱۳۷۹ ۷۷
- دیدگاه فروید دربارهٔ دلفین یا معشوقه ۷۸
- ۱۰ فیلم «زمانه» به کارگردانی حمیدرضا صلاح‌محمد محصول ۱۳۷۹ ۸۱
- ۱۱ فیلم «کاغذ بی‌خط» به کارگردانی ناصر تقی‌پور محصول ۱۳۸۰ ۸۵
- ۱۲ فیلم «خانه‌ای روی آب» به کارگردانی بهمن فرمان‌آرا محصول ۱۳۸۰ ۸۹
- ۱۳ فیلم «دنیا» به کارگردانی منوچهر مصیری محصول ۱۳۸۱ ۹۳
- ۱۴ فیلم «دختر ایرونی» به کارگردانی محمدحسین لطفی محصول ۱۳۸۱ ۹۷
- ۱۵ فیلم «جایی برای زندگی» به کارگردانی محمد بزرگ‌نیا ۱۰۱
- محصول ۱۳۸۳ ۱۰۳
- ۱۶ فیلم «یک بوس کوچولو» به کارگردانی بهمن فرمان‌آرا ۱۰۷
- محصول ۱۳۸۳ ۱۰۷
- ۱۷ فیلم «چهارشنبه سوری» به کارگردانی اصغر فرهادی ۱۱۱
- محصول ۱۳۸۴ ۱۱۱
- پیامدهای طلاق ۱۱۳

- ۱۸ فیلم «نسل جادویی» به کارگردانی ایرج کریمی محصول ۱۳۸۵..... ۱۱۵
- ۱۹ فیلم «هفت دقیقه تا پاییز» به کارگردانی علیرضا امینی
محصول ۱۳۸۸..... ۱۱۹
- ۲۰ فیلم «پل چوبی» به کارگردانی مهدی کرم‌پور محصول ۱۳۸۹..... ۱۲۳
- ۲۱ فیلم «آشغال‌های دوست داشتنی» به کارگردان محسن امیر یوسفی
محصول ۱۳۹۱..... ۱۲۷
- ۲۲ فیلم «روز مبادا» به کارگردانی فائزه عزیزخانی محصول ۱۳۹۳..... ۱۳۱
- ۲۳ فیلم «آادت نمی‌کنیم» به کارگردانی ابراهیم ابراهیمیان
محصول ۱۳۹۳..... ۱۳۵
- ۲۴ فیلم «اسرافیل» به کارگردانی آیدا پناهنده محصول ۱۳۹۵..... ۱۳۹
- کهن او یا آدیم..... ۱۴۱
- ۲۵ فیلم «بدون آریه بدون رضا» به کارگردانی وحید جلیکوند
محصول ۱۳۹۷..... ۱۴۹
- نکاتی درباره اندیشه و آثار سید تهرانی..... ۱۵۲
- کلام آخر..... ۱۵۵
- منابع..... ۱۶۴

پیشگفتار

«پیراستار» یا «فوق ستاره» به بازیگری اطلاق می‌شود که دایره محبوبیتش چنان گسترده است که به تنهایی می‌تواند سرنوشت اقتصادی یک فیلم را رقم بزند. اقب ستاره را به خاطر درخشندگی که دارد به آنها نسبت می‌دهند. اینکه بتواند در بینندگان تأثیر و تحسین ایجاد کند، خورشید یکی از ستارگان کهکشان راه شیری و تنها ستاره سامانه خورشیدی است که در مرکز آن جای دارد. اما در فرهنگ ایرانیان، خورشید جایگاه ویژه‌ای دارد. «ترا» یا مهر معروف‌ترین خدا در میان خدایان ایرانیان است، و دلپس هم نام اندازه‌ای گسترش و محبوبیت میترائیسم در امپراتوری روم است.

جامعه‌شناسان در تحقیقات خود منجر شده‌اند که دین مسیحیت در واقعیت همان آیین مهرپرستی بوده است که از ایران به روم و سراسر اروپا و دنیای غرب راه یافته است. و شب یلدا یعنی تولد خورشید که با تولد مسیح چند روزی بیشتر فاصله ندارد. میترا در اوستا «انتر» در انسان و اعمال و قراردادهای آنهاست. او انسان را به راه راست هدایت می‌کند، و آنها را از حمله در امان نگه می‌دارد. در مقام خدای کنترل کننده نظم شب و روز و تغییر فصول است و در ایران و هند به عنوان خدای خورشید شناخته می‌شود. در اهمیت این ایزد بانو در ایران می‌توان به نامیدن ماه ۷

سال شمسی به «مهر» ماه اشاره کرد.

چشم همت چون شود خورشید بین کی شود با دره هرگز همنشین
(عطار)

با توجه به اینکه هم در کارشناسی و هم کارشناسی ارشد، علوم اجتماعی خوانده‌ام، به بررسی و نقد و تحلیل اجتماعی فیلم‌های هدیه تهرانی پرداختم. اینکه در بعضی جاها او را کاریزما نامیده‌اند اشتباه است. در این باره یک اصطلاح جامعه‌شناسی است و به شخصیتی گفته می‌شود که بدون در نظر گرفتن منطق، روی توده مردم تأثیر عاطفی بگذارد؛ مانند ناپلئون و ژنرال بوگول. اما هدیه تهرانی هنرمند است و توده مردم را به کار خاصی مجبور نمی‌کند. هنرپیشه‌ای که نقش زنان مدرن و دغدغه‌های زندگی اجتماعی آنها را بیان می‌کند. تماماً با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم ایرانی، زنی قوی و شجاع را بازی می‌کند. نه اینکه با تحقیر زن ایرانی، قصد ستایش غربی‌ها داشته باشد. همین خصوصیات ایشان است که علاقه‌مندان زیادی را به خود کشانده است.

کتاب حاضر حاصل یک پژوهش است که محتوای آن، همان‌طور که در نام کتاب نیز آمده است، تحلیل جامعه‌شناختی فیلم‌های سینمایی هدیه تهرانی می‌باشد. در این تحلیل خبری از دید هنری یا کارگردانی یا فیلمنامه‌نویسی نیست چرا که هیچکدام نه در اهداف این است و نه در حوصله این پژوهش. به علاوه در مجلات تخصصی و انجمن‌ها به مسائل هنری آنها پرداخته شده است.

بررسی فیلم‌ها از دید جامعه‌شناسی کار غربی نیست. در حین تحصیل، واحدهای زیادی به نام بررسی مسائل اجتماعی ایران داشته‌ام و حتی یکی از گرایش‌های دکترای جامعه‌شناسی، همین مطالعه انحرافات و مسائل اجتماعی ایران می‌باشد. سر درس همین واحد، فیلم شوکران برای ما به نمایش درآمد. فیلمی درباره زنانی که ازدواج صیغه‌ای دارند و

مشکلات زن صیغه‌ای بودن.

در این پژوهش، از ۴۴ اثری که هدیه تهرانی تا سال ۱۳۹۹ بازی کرده است فقط ۲۵ اثر مورد پژوهش قرار گرفته است زیرا بعضی فیلم‌ها اکران نشده و یا موضوع اجتماعی نداشتند.

تمام سعی خود را انجام داده‌ام که مطالب برای عموم قابل فهم و آسان باشد. و اینکه نه فقط برای دانش‌آموختگان علوم اجتماعی، بلکه برای تمام علاقه‌مندان به هنر سینما و تمامی گروه‌ها با سایر تخصص‌ها در رشته‌های دیگر کاربرد داشته باشد و خوانندگان به دیدن این ۲۵ فیلم علاقه‌مند شوند و ببینند که چگونه یک زن به عنوان مادر، همسر یا خواهر می‌تواند با مشکلات کنار بیاید؛ همان‌طوری که هدیه تهرانی در نقش‌آفرینی‌هایش به بیان این مسائل می‌پردازد. فیلم‌هایش هم سرگرم‌کننده است و هم راه حل کنار آمدن با مشکلات را که اکثر زنان ایرانی با آن دست به گریبان هستند نشان می‌دهد. هرچند که در یک نقش مانند فیلم «شوکران»، راه حل منطقی را بازگو نمی‌کنند ولی در بقیه فیلم‌هایش با ایفای نقش زنی شجاع، قوی و با اراده و نه زنی احساسی و نه زنی که به پایمال شدن حقش رضایت بدهد. راه حل مشکلات حاد به نهنده با هنرنمایی که مخصوص خودش است نشان می‌دهد. تأثیر و نفایز بودن نقش‌هایش و این که در هنر بازیگریش در لابه‌لای تار و پود ضمیمه‌ها، آگاه انسان نفوذ می‌کند به صورتی که بیننده با نقش او همزاد پنداری می‌کند. زمانی که فیلم «قرمز» با کارگردانی فریدون جیرانی بر پرده سینما آمد و داری بر روی بینندگان تأثیر گذاشت که دیگر تاریخ مصرف فیلم‌های سدی در ایران به انقضا رسید و فیلم‌های خارجی با تمام رنگ و جذابیت‌های ظاهریشان به فراموشی سپرده شدند. هنرمندی که البته بعدها کم کار شد